

M O W A

J. O. Xcia Jmci KAJETANA SOŁTYKA *Biskupa Krakowskiego, Xiążęcia Siewierskiego na Seymie Ordynaryinym Warszawskim miana dnia 27. 9bris 1766.*

Rozumiem że ciekawa Potomność długo dochodzić będzie przyczyn, które Rzpltą przywiodły do przeniesienia na Kommissyą Woyskową sprawowaney więcey dwuchset lat przez Hetmanow Oboyga Narodow Woyska władzy, Któżby się był albowiem przed lat trzema nie spodziewał, że Rzplta doświadczywszy przez długi czasow przeciąg, iż powierzoney sobie Prerogatywy żaden Hetman ku zdradzie Oyczyzny nie zażył, wielu krwią y życiem dopełnili obowiązkow swego Urzędu, wszyscy nieskazitelną po dziś dzień Oyczyznie y Królom swoim wiernością dystyngwowali się, zachowa y dzisieyszych Ichmciow Panow Hetmanow, którzy cnotą, zasługami, Męztwem, rozstropnością tego się u Rzpltey dosłużyli zaszczytu, y Następcow Ich, przy stwierdzoney niezmiernym Praw Warunkiem Władzy? ktoby się był spodziewał, ażeby utwierdzona we wszystkim władza Ichmściow Panow Hetmanow W. X. L. Godnych ze wszech miar, Mężow na Seymie Conwocationis, w kilka miesięcy potym ze wszystkim poniżona, i z Koronnemi porownana została?

Lecz gdy stoiące dziś wyroki szanować posłuszna Prawu radzi powolność, należy wyznać sprawiedliwość Łaskawych W. K. Mci y Prześwietnych Stanow względow, że Osobistość Ichmciow Panow Hetmanow odcięciem Władzy bez przekonania o szkodliwe oneyże zażycie umnieyszonych, powroceniem choć szczupłey cząstki, iednak Prerogatyw do Buławy przywiązanych ulepszona.

Oświadczona dla Jednych łatwość czyni nadzieię. że równey będzie miarą y proporcyą dla drugich, równie zacnych, równie Oyczyznie y Maiestatowi wiernych, w sprawowaniu Urzędu o zdradę, lub szkodę publiczną nie przekonanych mówię Ichmciow Panow Podskarbich Wielkich Oboyga Narodow, których szczerą i uniżoną prośbą z mieysca mego polecam

ſkuteczney W. K. Mci, y Prześwietnych Stanow względności y dobroci, aby także polepſzeniem *Miniſterii ſui* nad inſzych Kommiſſarzow być mogli zaſzczyceni. Albożby nie zdobiło Rzpltę, żeby *Præſidens* Rady Ekonomiczney na doſtoienſtwie *Miniſterii Status* dożywotnie oſadzeni mieli więcey pozwoloney czynności, nad doczeſność wſpołeczników?

Nie miałaby ſię Rzplta przyczyny obawiać ani od Hetmanow przemagaiącey mocy, ani od Podſkarbich ſzkody, choćby obiema tym Urzędom zupełność dawney przywròciła Prerogatywy, w tym czaſie, gdy przezornemi Prawami Seymu *Convocationis* 1764. ubeſpieczyła ſobie pewny y niezawodny ſpoſob zupełney na każdym Seymie Intereſſow Skarbowych, y Woyſkowych rezolucyi. Tym mniey obawiać ſię może, gdy za całość Rządow część wròci, z równą zawſze coſnienia ſwey uczynności władzą, gdyby polepſzenie wyiść miało ku ſzkodzie publiczney, ktòrey ani przeglądam, ani ſię obawiam przy wprowadzonym w Skarbowe Materye porządku. Nic barziey nie zdobi Tronu, iako wſpaniałość utrzymuiąca luſtr, y zaſzczyty otaczaiących Tron Urzędow. Nic bardziey nie wſławia Rzpltey nad ſtateczne powierzonych każdemu Doſtoieńſtwu Prerogatyw dochowanie. Jeſt y będzie chwałą tey Rzpltey, że umiarkowaną z ſwobodami ſwey wolności dla Krölow ſwych Powagę, moc y okazałość Tronu całą W. K. Mci nie tylko nie zmnieyſzoną, owſzem znacznie powiękſzoną oddała. Należeć będzie do Chwały Panowania Jego, gdy z pożytkami publicznemi łączyć ſię będzie właściwych każdemu Doſtoieńſtwu Przywileiow całość.

Budowały mię nieſkończenie zacnego Senatora głoſy Jmci Pana Kaſztelana Czerſkiego M. W. Mci Pana, pierwſzy pełen żarliwości dla Wiary Swiętey. Powtórny na dniu wczorayſzym równey Patryotycznych dla Oyczyzny myśli gorliwości. Dopominaiąc ſię przenieſienia Kommiſſyi tak Ekonomiczney, iako y Woyſkowey na inne z Warſzawy mieyſca. Obierania po Woiewództwach Kommiſſarzow. Przeznaczenia Monety miedzianey *quantitatis*, aby nią kray nie był zarzucony y zniſzczony. Przeto z winnym zacnemu Senatorowi podziękowaniem proſzę deklarowany Proiekt podać do Laſki.

MOWA

Tegoż J. O. Xcia Biſkupa Krakowſkiego dnia 28. 9bris miana.

Z Wiia żagle Zeglarz, gdy ſtanie w Porcie ſzczęśliwie. Już lat dwa mineło, iakośmy przebyli Epokę bezkrólewia. Jużeśmy wſzyſcy ziednoczeni wiernością W. K. Mci przyrzeczoną. Już cała Europa ſzanuie W K. Mć Królem Wolnemu Narodowi Panuiącym. Już tedy czas ieſt żebyśmy ſię z obowiązku Konfederacyi rozwiązali, abyśmy mogli powracaiąc do Domow Naſzych beſpiecznie opowiedzieć naypożądańſzą wiadomość Wſpoł Braci, że Im ſię wrociła zupełna Wolność, którą ſię pod Panuiącemi ſpokoynie Krölmi zaſzczycali. To pewna że gdy ſię zapatruię na łagodne Marſzałkoſtwa Generalney Konfederacyi ſprawowanie przez Xcia Jmci Woiewodę Ruſkiego, gdyby ſię *cum antiqua Reipublicæ forma* zgodzić mogło, Sambym Go z mieyſca mego upraſzał,

aby

aby nie ſkładał tey Laſki, którey nie czynił *virgam ferreâm*, owſzem-bym życzył, *ut virga eius frondeſcat in ævum.* Ale że ſprzeciwia ſię wyraźnie iſtocie Rządow tey Rzpltey, aby z zupełną na Seymach Wolnością ſtać miała nieprzeſtannie Konfederacya, przeto, iakom ſię na początku zaraz Seymu doprąſzał, tak y przy kończącym ſię iuż ponawiam y upraſzam Tegoż Xcia Jmci Woiewody o zrzeczenie ſię tu przed Stanami Rzpltey Marſzałkoſtwa Konfederackiego. Będzie to haſłem wolności, które po Prowincyach, Woiewództwach, Ziemiach y Powiatach Oyczyſtą wolność do ſwoich wróci karbow.

Jako zaś wſzyſtkie poprzedzaiących czaſow Konfederacye przez publiczne y w liczbie Praw umieſzczone na Seymach deklaracye rozwiązywano, tak aby podobna dziś była Pieczęcią kończącego ſię Seymu czynności, iak nayuſilnieyſzą do W. K. Mci y Prześwietnych Stanow wnoſzę proźbę. Na cożby ſię albowiem przydało ubeſpieczenie wolnego głoſu w materyach *ſtatûs* naywalnieyſzych, gdyby trwaiąca Konfederacya we wſzyſtkich Rzpltey Intereſſach, powſzechną w czynnościach, y zaradzaniach Seymowych utrzymywała *Votorum pluralitatem*? chyba dla tego, żeby rozpiſane w tey mierze na dziſieyſzym Seymie Prawo *pluralitatem* obiaśniaiące zoſtało *in Codice Legum* bez ſkutku, gdyby tym czaſem przeciągana od Seymu do Seymu Konfederacya równie wſzyſtkiego, iak *pluralitas* dokazywać miała.

Jeżeli ieſzcze ſą iakowe Materye, czyli Woyſkowe, czyli Jurydyczne wymagaiące *pluralitatis* decyzyą, niechay ieſzcze dziś podobnież decydowane będą. Z tym iednak warunkiem, aby Xiąże Jmć Woiewoda Ruſki, równie, iako y Jmć Pan Podſkarbi W. W. X. Litt: upewnili Nas, iż na dniu iutrzeyſzym zrzeką ſię, a Jmć Pan Marſzałek Seymowy upewni, iż także iutro tegoż rozwiązania naſtąpi Prawo. Inaczey przyſtąpić do żadney inney Materyi nie pozwalam, y o *Turnum* w tey dopraſzać ſię będę.

M O W A.

Tegoż J.O. Xcia Jmci Biſkupa Krakow: dnia 29, 9bris miana.

BOga niech będą nieſkończone dzięki, który tymże Swiętey gorliwości Duchem, którym ſerca Przodkow Waſzych ku obronie Wiary Swiętey zapalał, Waſze Prześwietne Stany równie utwierdził umyſły.

Jeſtem pewny, że świeże Prawo Panuiącą Religią ucalaiące, mocniey w ſerca Waſze wpoione, iak gdyby na miedzi bydź miało wyryte, do Domów Waſzych unieſiecie. Zoſtaie Wam ieſzcze danie przyzwoitey na deklaracye y intereſſowania wielkich w Europie Monarchow odpowiedzi, którey prawidło macie publiczne ſumnienia świadectwo, że wſpoł Obywatelom w Religii od Nas rożniącym ſię zaſzczytu Prawa ſpokoyności, y beſpieczenſtwa Oſob y Fortun z Chrześciańſką dotrzymuiecie ludzkością.

Ze zaś Nas Biſkupow poſtawił Bòg ſtròżami Obrządkow Kościelnych, przeto powielokrotnie zgromadzani, natośmy myśli y ſtarania wyſilali, abyśmy bez uſzczerbku Prawowierności mogli publicznym dowodem uſprawiedliwić przed Bogiem, Kościołem y Oyczyzną przywiązane do publiczney ſpokoyności, do adminiſtrowania każdemu bez względney ſprawiedliwości, y nie zarażone trucizną chciwości, y ſzukania zyſkow myśli naſze. Jakoż ułożony *maturé*, y podpiſami Naſzemi ſtwierdzony Skrypt, będzie zawſze pamiętnym powolności naſzey w dogodzaniu ſpokoyności publiczney świadectwem, ktòre iako wiadome Prześwietnym ſtanom mieć pragniemy, tak z wyraźnego *Collegii Episcopalis* zlecenia, dopraſzam ſię, aby było czytane wraz z Proiektem rezolucyi na Deklaracye Dworow Cudzoziemſkich.

Nie przywłaſzczamy przez to mocy *inponendæ Legis*, ale poddaiemy Nayiaśnieyſzey Prawodawctwa Waſzego Władzy ſtanowienie, co wyſoka W. K. Mci Mądrość, co Prześwietnych Stanow przezorność, z niewątpliwą przy Wierze Swiętey gorliwością złączona, nayprzyzwoitſzego oſądzi.

